

PÁSZTOR BÉLA

Emlék egy sosem látott tájról

Márványkarokba zárják ott a tengert
Narancs-szín partok, hósziklás hegyek.
És kék madár szárnyal a láthatáron...
Nap és hold együtt járják az eget.

Sós harmat-fátylak lángjaiba rejtve
Zöld testű myrtus hullám-táncot lejt,
De kósza szellő álmos lebbentéssel
Feltárja izzó narancs kebleit.

És sajkám ring valami végtelenben.
Búrája kék álmoknak hull le rám.
Alattam égő tűzhalak repülnek
S dalol a kagylókba zárt óceán.

És valami ismeretlen honvágy
Küldi ajkamra lázas dalait.
Siratom e táj testetlen emlékét,
Ha szél borzolja hajóm szárnyait.

Siratom, hogy nem kék a tenger víz,
Ha gyöngéden kezembe merítem

Pásztor Béla 1907-én született Budapesten, s 1943-ban „tűnt el” Ukrajnában, mint munkaszolgálatos. Rövid élete nem bővelkedett eseményekben, ha csak azt nem számítjuk, hogy jogi diplomája mellé pék segédlevelet szerzett – mely mesterségről sok verse szól. A halála előtti öt évben publikált intenzíven – a Horthy-rendszer baloldali kulturális tereiben, a *Szép Szóban* (de a *Nyugatban* is), a *Népszavában*, s a Vajda János Társaság antológiáiban. Ez utóbbi adta ki életében egyetlen kötetét *Méregkóstolók* címmel (Budapest, 1939) és posztumusz kötetét Kárpáti Aurél előszavával (*Bábuk és halottak*, Budapest, 1948). A költő kánonba emeléséért sokat tett barátja, Vészi Endre, de a legtöbbet Weöres Sándor, aki közös műüket is publikálta – *Holdas könyv*, 1947 – a *Sorsunk* folyóiratban egy megrendítő jegyzet kíséretében, amelyben nemzedéke nagyjai között említette. Weöres 1970-es Kossuth-díját is Pásztor Béla-díj címen fiatal költők közt osztotta szét. A most megjelent *Pásztor Béla összes versei* kötet különlegessége, hogy 200 eddig publikálatlan verset közöl a Petőfi Irodalmi Múzeum archívumából – s ezek nem zsenigék, vagy kísérletek, hanem legjobb versei közé tartoznak. (Folyóiratunk Diák melléklet rovatában olvasható Kőbányai János tanulmánya Pásztor Béla költészetéről.)

S hogy e napnak színét éppen így,
Egy idegen tájon elveszítem.

Úgy fáj ez a jövődő fájdalom...
S a hegyek csúcsa dalomtul kigyúl...
A Nap egész a víz fölé hajol,
Arany koszorúja is elpirul.

Lankalva szökell korallszirtek élén
A misztikus zöld Indiák felé
S hegyek csúcsán át követi Őt lomhán
Néger szolgája, a fekete Éj.

Ébredés

Úgy aludtam át ezer évet,
Mintha est óta aludnék,
Csontjaim mégis merev fémek,
Pilláim alatt foszfor ég.

Egyetlen holdtalan, nagy éjjel
Választ csak életemtől el,
Tele vagyok még lámpafénnyel
S a múlt meleg emlékivel.

S oly furcsa itt e zöldszín borda,
E mozdulatlan jégkezek,
Melyek közt füzérként forogva
Peregnek kusza gyökerek.

Oly furcsa, hogy hús koponyámban
Járják vad nászi táncukat
A pókok, – míglen ott fenn nyár van,
Lihegő, forró alkonyat.

S hogy fű növi be sírom kéréget,
Míg ott fenn lengve elhalad
S a fák reszkető zsindeyén épp’
A hegyek mögé lép a nap.

S a hold, a hold oly messze lebben,
Fenyők rőt csúcsát fogja át.
Ott vagyok – hogy tó-szememben
Nem veszi már térfogatát?

Jaj, fellenghetnék mély kamrámból
A bizonyosságért – s nem merek!
Tedd nehéz kezeidet rám, por,
Bogózzatok zöld gyökerek!

Maradj meg nékem, síri Kétség,
Takard le csontváz arcomat,
Oltsd el, ha élém tartja mécsét
A halottrabló öntudat!

Hiszen, ha most a fényre lépnék,
Tán porrá válnék, mint aki,
Sohasem élt, vagy meghalt rég, rég
S még nem meri bevallani.

Dalt kellene zengnem

Dalt kellene zengnem
Mely tercelő három
Parányi kőöntő
Lenne hó-bokádon.

Vagy karperec lenne
S párás, lágy karodra
Úgy futna, mint drága-
Míves smaragd kobra.

Lenne tigris, párdúc,
Mely őzként hódolva
Kecses lábacskádnak
Szőnyegül omolna.

Lenne hómezőkön
Epret leső lepke
S kitárt kebleidre
Szomjan telepedne.

Sárga pusztaságon
Harmat-gyöngyös pálma,
Lombjában mosolyod
Rigófüttyé válna.

Vagy lenne hó csillag,
Amely elbódulva
Hajad illatától
Részegen lehullna.

Dalt kellene zengnem,
De elbűvölt ajkam
Hallgat s szomjas szemmel
Nézlek túláradtan.

Csak a vérem zajlik,
Sellőző, féktelen...
Erdőt, falut, kincset
Vonszol örvényében.

S csillag-sárga eget
Hömpölyget vad sodra,
Mikor lezuhanhat
Vonagló csókodra...

Ó a dal csak fűszer
Oltárán a múltnak,
De Te a Jelen vagy,
Perc, – mely el nem múlhat...

Ember-tánc

Ember-táncot billeget
Limpes-lompos medve.
Irgum-burgum – duda szól
Nekikeseredve.

Mit is dalol a duda?
Mit akar a gazda?
Irgum-burgum – ha nem érti,
Szigony cirógatja.

Hej, ha szabad volna ő,
Másképp lenne tánca,
Irgum-burgum– csörömpöl
A karikás lánca.

S este pajtában, szalmán
Álmodoz a medve,
Irgum-burgum – tehenek
Nézik révedezve.

S ha az eget fivére,
A Nagy-Medve járja,
Irgum-burgum– lépes-méz,
Hegyoldal az álma.

Mohos lépcsőin halad...
Fülébe, mint hárfá,
Irgum-burgum– erdő zúg
S málnás tisztás várja.

S a füstölgő völgy felett
Felbömböl a toroka:
Irgum-burgum– szirtek, fák
Hulljatok a porba!!

Jelenések

Nemcsak a gazdagnak van kincse,
Van kincse a szegénynek is!
Kápra gyöngyöket fűz a nyakába
Zöld zsinórjáról a hasis.

Nemcsak a kövérnek van árnya!
A soványnak is, – hogy felállt,
Mint kék uszályt, úgy vonja, vonja
Jeges mezőkön a halált.

Nemcsak a szépnek van szerelme!
Néha gyilkos arcú rém,
Mint nyesett szárnyú galambocskát,
Úgy viszi asszonyát a kezén.

Nemcsak a nagynak van hatalma!
Sokszor egy pók vagy hangyaláb
Adja meg azt a végső rezgést,
Mely rommá dönt le palotát.

Nemcsak halandó sírt e földön!
De jó Lázárnak tudnia:
Isten is sírt, mikor ember volt
S itt járt a földön valaha.

Nemcsak a napnak van vízképe!
Sárgál a holdi-déli láb.
S egy fordított köd-bitófáról
Az ég felé lóg a világ...

Rabság

Bástyán, tömbös kőfal az ég.
Nap s Hold: sárga lakatja.
Nyirkos, fojtó tömlőc a szó.
Lelkem senyved alatta.

Jaj, a valóság tükreiből
Nem szabadít ki az álom.
Látszik minden gondolatom,
Mint friss hóban a lábnyom.

Kiállítási enteriőr, előtérben Paul Neagu: *A század keresztje* (1997) bronz makettje.
© Paul Neagu, Mircea Pinte Gyűjtemény